

چطور انیمیشن و برنامه کودک مناسب سن فرزندان را انتخاب کنیم؟

راهنمای سفر به سرزمین خیال

زهره صالحی نیا

کارشناس سواد رسانه

فرزندان ما این روزها بیش از هر زمان دیگری با محتوای تصویری در تماس هستند، تعداد بالای شبکه‌های تلویزیونی، شبکه‌های مخصوص کودکان و نوجوانان و همچنین در دسترس بودن انیمیشن و فیلم‌های روز دنیا در بستر اینترنت یا اپلیکیشن‌های نمایش فیلم باعث شده که ما و فرزندانمان بیشتر با فیلم و انیمیشن در ارتباط باشیم. شاید در دهه‌های گذشته والدین کمتر به تأثیر محتوای تصویری بر روحیه و تربیت و مدل فکری فرزندان‌شان واقف بودند، در حالی که در سال‌های اخیر والدین با موشکافی بیشتری بر فیلم‌های و انیمیشن‌هایی که فرزندان‌شان تماشا می‌کنند، نظارت دارند و تلاش می‌کنند از بین هزاران گزینه موجود مواردی را انتخاب کنند که به ارزش‌های اخلاقی و خانوادگی‌شان نزدیک‌تر باشد.

برای انتخاب فیلم و انیمیشن مناسب ابتدا باید مواردی را درباره فرزند خود در نظر داشته باشید. این فاکتورها شامل سن و روحیه و علاقه‌مندی و مهم‌تر از همه علت نمایش فیلم و انیمیشن می‌شود. باید همراه این پاسخی برای این سوال داشته باشید: «آیا هدفم از انتخاب این فیلم و انیمیشن تنها برای سرگرمی و لحظه‌ای آرام نگاه داشتن فرزندم است یا در پس این انتخاب مسیری برای رشد و آموزش می‌بینم؟» با دانستن این موارد می‌توانید انتخاب‌های خود را بهتر فیلتر کنید. در مرحله دوم به سراغ محتوای تصویری و باید‌ها و نیاید‌های موجود در فیلم و انیمیشن منتخب بپردازید. در این مسیر نکاتی است که می‌تواند به شما در این انتخاب کمک کند.

۲ زیر سال

در تحقیقات و کتاب اصول کارکرد مغز در کودکان به این مسأله اشاره شده که دیدن تلویزیون برای کودکان زبردست و ممنوع است. مغز در سه سال ابتدایی زندگی بیشترین میزان رشد خود را داراست و هر لحظه در حال کشف و ثبت یک تجربه حسی جدید است. هنگام تماشای تلویزیون کارکرد مغز به سفر میل می‌کند و همین مسأله باعث می‌شود وقفه‌ای در مسیر رشد کودک ایجاد شود. علاوه بر این که دیدن تلویزیون در سن زیر سه سال باعث مشکلاتی مانند عدم تمرکز می‌شود.

۳ تا ۵ سال

برای این گروه سنی یک ساعت تلویزیون در طول روز توصیه می‌شود. با انیمیشن‌هایی کوتاه، داستانی و ساده؛ انیمیشن‌هایی که در آن چالش‌های جدی برای شخصیت اصلی اتفاق می‌افتد یا یکی از والدین حضور ندارد و همچنین برنامه‌هایی که در آن احساسات شدید، ترس و وحشت، موجودات تخیلی مانند لولو و شبح و غول و حتی رنگ‌های تند و تصویر شلوغ نمایش داده می‌شود باعث می‌شود فشار زیادی به کودک وارد شود. انیمیشن‌هایی درباره برنامه روزانه یا گره‌های داستانی که به سادگی باز می‌شود، یکی از بهترین انتخاب‌هاست. برای این سن دیالوگ‌ها باید کوتاه و شمرده باشد و ریتم کلی داستان باید کندتر از ریتم فیلم و انیمیشن‌های دیگر بوده و بسیار نزدیک به ریتم زندگی معمولی باشد. پیش از نمایش فیلم و انیمیشن برای کودک، ابتدا به طور کامل محتوای آن را تماشا کنید و از نظر نمایش خشونت و به کار بردن کلمات رکیک آن را بررسی کنید. برخی انیمیشن‌ها در دوبله‌های داخلی حاوی برخی کلمات ناشایست است و پس از این بررسی‌ها براساس ارزش‌های خانوادگی خود انیمیشن و فیلم را بررسی و فیلتر کنید. در زمان تماشای انیمیشن توسط کودک به شرایط جسمی و روحی او توجه کنید و ممکن است انیمیشنی تمام شرایط را دارا باشد اما کودک شما در مواجهه با آن حس ناخوشایندی داشته باشد؛ بنابراین در زمان نمایش نیز باید هوشیار بود. در این سن محافظت از روان کودک به صورت کامل با والدین است و باید مراقب ورودی‌های کودک بود.

۵ تا ۹ سال

مجموع ساعات مجاز تماشای تلویزیون در این سن دو ساعت است. بچه‌های ۵ تا ۷ ساله و سال‌های ابتدایی مدرسه و قبل از بلوغ در حال کنجکاوی نسبت به کشف دنیا هستند و هرچه به سمت ۹ سالگی و آستانه بلوغ نزدیک می‌شوند این کنجکاوی به سمت درک روابط و لایه زیرین دنیا پیش می‌رود. اگر می‌خواهید با هیجانات و رفتارهای پرتنش از سمت فرزندتان مواجه نشوید، مراقب تماشای فیلم‌ها و انیمیشن‌های با رنگ‌های تند، داستان پرهیجان و ماجراجویانه باشید. کودکان آنچه می‌بینند را شبیه‌سازی می‌کنند، این شبیه‌سازی می‌تواند بازآفرینی مردعنکبوتی و بتمن یا سگ‌های نگهبان یا نقش‌های پرنسسی باشد. لایه اولیه فیلم‌ها و انیمیشن‌های کودکان و نوجوانان، سرگرمی و مسائل اخلاقی است که تلاش می‌کند طی داستان به آنها برسد اما لایه مهم‌تر در واقع سبک زندگی موجود در آن است. کودکان به سرعت در نقش جدید قرار می‌گیرند و آنچه را در انیمیشن دیده و شنیده‌اند، تکرار می‌کنند. در سنین زیر شش سال کودکان تفاوت تخیل و واقعیت را درک نمی‌کنند و در پی هرچه بیشتر عینیت بخشیدن به تصاویری که مشاهده کرده‌اند، هستند. گاهی در فاصله سنی شش تا ۹ سال نیز در تشخیص واقعیت و تخیل دچار مشکل می‌شوند. برای این سن می‌توانید از محتوای تصویری با هدف آموزش و رشد کودک استفاده کنید. این انتخاب لزوماً انتخاب فیلم آموزشی نیست؛ به طور مثال نمایش انیمیشن insideout برای این رده سنی با همراهی والدین می‌تواند به درک بهتر احساسات و روش‌های بهتر بروز آنها بینجامد. مستندهای کوتاه حیات وحش (بدون خشونت‌های حیوانات)، مستندهای مربوط به جغرافیا یا صنعت می‌تواند برای این سن جذاب و آموزنده باشد.

۹ تا ۱۲ سال

به طور کلی توصیه می‌شود که هر فرد در طول روز تنها دو ساعت را به تماشای تلویزیون و فیلم بپردازد. برای این رده سنی مشورت با خود نوجوان یکی از گام‌های انتخاب فیلم یا انیمیشن مورد نظر است. این گفت‌وگو می‌تواند شامل بررسی محتوای تصویری پیشنهادی از سمت والدین و نوجوان باشد و همچنین گفت‌وگو پیرامون ارزش‌های خانواده درباره انتخاب ورودی‌های تصویری. برای سنین نوجوانی انتخاب فیلم‌های اقتباسی باعث تربیت ذائقه هنری نوجوان می‌شود و تنها در تماشای فیلم درگیر ماجرا و هیجانات جاری در فیلم نمی‌شود و در پی داستان و تاریخچه آن هم می‌رود.

توصیه‌های کلی برای انتخاب فیلم و انیمیشن برای تمام سنین:

- ۱- در سایت‌های معرفی فیلم و سریال خلاصه‌ای از داستان فیلم به همراه نام کارگردان و بازیگران و نقدهایی درباره فیلم نوشته شده. پیش از تماشای فیلم توسط والدین، این پیش مطالعه در روشن‌تر شدن ذهن نسبت به محتوا و سپس تصمیم‌گیری درباره نمایش آن برای فرزندان تأثیر دارد.
- ۲- بررسی ریتینگ یا درجه‌بندی سنی؛ هر کشور درجه‌بندی سنی مخصوص به خود را دارد، مثلاً درجه‌بندی سنی که در آمریکا مورد استفاده قرار می‌گیرد درباره محتوای تصویری تولید شده در داخل آمریکا و دنیا لحاظ می‌شود و این درجه‌بندی شامل: استفاده از کلمات نامناسب، نمایش خشونت و صحنه‌های خشونت‌بار، استفاده از مواد مخدر و صحنه‌های مبتذل و برهنگی است. در نظر داشته باشید که علامت G یعنی ریتینگ عمومی و قابل مشاهده توسط تمام گروه‌های سنی و علامت M یعنی قابل مشاهده به همراه والدین.
- ۳- جدولی برای انتخاب‌های خود طراحی کنید که در آن سن، موضوعات مورد علاقه، کاراکترهای مورد علاقه، قوانین و ارزش‌های مختص خانواده و برنامه زمانی خانوادگی براساس سن فرزندان و همچنین برنامه‌های دسته‌جمعی برای مصرف محتوای تصویری لحاظ شده باشد.

